

***Gminny Program Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii
dla Gminy Radwanice
na rok 2026-2027***

Spis treści

I. Wstęp.....	3
II. Podstawy prawne programu.....	5
III. Uzależnienie, choroba alkoholowa, narkomania, uzależnienia behawioralne	5
IV. Analiza statystyczna wybranych problemów społecznych na terenie Gminy Radwanice	6
V. Sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Radwanice.....	9
VI. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	10
VII. Zasoby instytucjonalne w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii działające na terenie gminy	10
VIII. Cele Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Radwanice na lata 2026 – 2027.....	12
IX. Zadania realizowane w ramach Gminnego Programu Profilaktyk Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Radwanice na lata 2026 – 2027 w zakresie uzależnień behawioralnych wśród dzieci, młodzieży i rodziców	12
X. Adresaci programu	15
XI. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz finansowania Programu	15
XII. Monitoring i ewaluacja	15
XIII. Podsumowanie.....	16
Załącznik nr 1	16
Załącznik nr 2.....	20

I. Wstęp

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2027 jest kontynuacją działań związanych z kształtowaniem przez samorząd polityki społecznej w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii oraz związanej z tym przemocy w rodzinie. Systematyczne i konsekwentne działania profilaktyczne dotyczące szkód wywołanych nadużywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i wyrobów tytoniowych wśród nieletnich zmniejszają i zapobiegają wywołanym następstwom np. chorobie alkoholowej, przemocy w rodzinie oraz uzależnieniom behawioralnym.

Polski model rozwiązywania problemów alkoholowych zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowanych na poziomie samorządów gmin, które z mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii oraz uzależnień behawioralnych w społecznościach lokalnych.

Alkoholizm, narkomania, uzależnienia behawioralne, przemoc domowa to problemy społeczne, które niszczą nie tylko jednostkę, ale przede wszystkim działają destrukcyjnie na podstawową grupę społeczną, jaką jest rodzina. Szereg negatywnych skutków związanych z uzależnieniami i przemocą powoduje szkody w wielu dziedzinach życia ludzi i prowadzi do kolejnych negatywnych zjawisk społecznych, jakimi są ubóstwo, bezrobocie, przemoc domowa czy wykluczenie społeczne. Wpisujące się w Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie programy takie jak: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania narkomanii, Program wspierania rodziny czy Gminny program przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej, to programy, których podstawowym celem nie jest wyeliminowanie negatywnych zjawisk społecznych, ale tworzenie takich warunków, aby im przeciwdziałać (profilaktyka i edukacja), a kiedy już wystąpią, to systemowo, w sposób profesjonalny i zintegrowany udzielać pomocy osobom zarówno uzależnionym jak i współuzależnionym, a także osobom i rodzinom doznającym przemocy. Celem niniejszego programu jest minimalizacja indywidualnych i społecznych szkód społecznych powodowanych uzależnieniami. Zgodnie z art. 4¹ ust. 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz art. 10 ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu, a także zadań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii należy do zadań własnych gmin.

W szczególności zadania te obejmują:

- 1) zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób zagrożonych uzależnieniem oraz uzależnionych od alkoholu i narkotyków;
- 2) udzielanie rodzinom, w których występują problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową;
- 3) prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz działalności szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania

narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych;

4) wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii;

5) podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;

6) wspieranie zatrudnienia socjalnego przez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej;

7) pomoc społeczną osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Nadużywanie alkoholu i innych substancji psychoaktywnych to poważny problem społeczny, który ma znaczący wpływ na kondycję zdrowotną naszego społeczeństwa. Edukacja powinna zaczynać się od najmłodszych lat. Istotna jest także edukacja rodziców i pedagogów, aby w pełni zdawali sobie sprawę, że kształtowanie postaw najmłodszych będzie procentowało w przyszłości. Podnoszenie świadomości mieszkańców, a szczególnie dzieci i młodzieży na temat szkodliwości alkoholu oraz substancji psychoaktywnych ma na celu zapobieganie skutkom podejmowania działań ryzykownych po użyciu tychże substancji. Problemy alkoholizmu, narkomanii, a także przemocy w rodzinie czy innego rodzaju grupach np. rówieśniczych, stanowią realne zagrożenie dla życia społecznego w gminie. Nowym wyzwaniem będzie także edukacja i profilaktyka społeczeństwa, głównie dzieci, młodzieży oraz rodziców w zakresie uzależnień behawioralnych oraz mechanizmów ich powstawania. Realizacja w/w zadań jest prowadzona w postaci uchwalonego przez radę gminy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz uwzględnia strategię określoną w Narodowym Programie Zdrowia na lata 2021-2025 (okres obowiązywania Programu został przedłużony na rok 2026). Niniejszy Program (NPZ) wyznacza 5 kierunków/celów operacyjnych, służących poprawie jakości zdrowia społeczeństwa i jednym z nich jest profilaktyka uzależnień ukierunkowana na zintegrowane przeciwdziałanie uzależnieniom od: tytoniu, alkoholu, narkotyków, w tym od nowych substancji psychoaktywnych (NSP) oraz uzależnieniom behawioralnym. Problematyka uzależnień wymaga podejścia interdyscyplinarnego, a wszelkie podejmowane w jej ramach działania powinny mieć charakter długofalowy. Niniejszy program został opracowany w oparciu o doświadczenia zebrane podczas realizacji wcześniejszych edycji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, uwzględniając możliwości Gminy w oparciu o posiadane zasoby. Na realizację niniejszego Programu przeznacza się dochody uzyskane przez gminę z tytułu wniesionych opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Jako jednostkę realizującą Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Radwanicach na lata 2026 - 2027 wskazuje się Centrum Usług Społecznych Roszarnia w Radwanicach.

II. Podstawy prawne programu

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych obejmuje działania zgodne zarówno z kierunkami zawartymi w Ustawie z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 poz. 2151), jak i polityką Gminy Radwanice, a ponadto opiera się o następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz. U. 2023 poz. 1939).
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tj. Dz. U. z 2024 poz. 1673).
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2025 poz. 1214);
4. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2025 poz. 1153);
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2023 poz. 1870).
6. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 -2025 (Dz. U. 2021 poz. 642)

III. Uzależnienie, choroba alkoholowa, narkomania, uzależnienia behawioralne

Uzależnienie – to nieodparta potrzeba przyjmowania określonego środka uzależniającego w celu doznania przyjemności lub usunięcia przykrych objawów jego braku. Uzależnieniem mogą być także zachowania lub czynności, nad którymi osoba nie może zapanować. Uzależnienia można podzielić na 2 obszary:

Uzależnienie psychiczne - polega na stałym myśleniu o zażywaniu i zdobywaniu danej substancji. Towarzyszy temu samousprawiedliwienie się i wyszukiwanie ważnych powodów, które mają uzasadniać jej przyjmowanie. Równocześnie osłabia się zainteresowanie innymi aspektami życia i następuje zanik woli. Uzależnienie psychiczne pozostaje na całe życie, więc powrót do nałogu jest zawsze możliwy nawet u ludzi, którzy są abstynentami od wielu lat.

Uzależnienie fizjologiczne - wynika z przystosowania się organizmu do działania przy określonym poziomie danej substancji. Obniżenie tego poziomu prowadzi do licznych dolegliwości zwanych zespołem odstawienia.

Alkoholizm - choroba polegająca na utracie kontroli nad ilością spożywanego alkoholu. Spożywanie zazwyczaj dużych ilości alkoholu przez alkoholika jest spowodowane przymusem o charakterze psychicznym i somatycznym, i nie podlega jego woli.

Ryzykowne spożywanie alkoholu – to picie nadmiernych ilości alkoholu (jednorazowo i łącznie w określonym czasie), niepociągające za sobą aktualnie negatywnych konsekwencji, przy czym można oczekiwać, że konsekwencje te pojawią się, o ile obecny model picia alkoholu nie zostanie zmieniony.

Picie szkodliwe - to taki wzorzec picia, który już powoduje szkody zdrowotne, fizyczne bądź psychiczne ale również psychologiczne i społeczne, przy czym nie występuje uzależnienie od

alkoholu. Piszząc o uzależnieniu od alkoholu nie sposób pominąć innego ważnego problemu społecznego związanego nie tyle z nadużywaniem, ale z samym spożywaniem alkoholu przez kobiety w ciąży.

FAS, czyli alkoholowy zespół płodowy - to stan występujący u dziecka w wyniku narażenia na alkohol spożywany przez matkę w czasie ciąży. Wady powstałe u dziecka spowodowane w wyniku spożywania przez matkę alkoholu w okresie prenatalnym są nieodwracalne. **Narkomania** - powszechnie znane uzależnienie od narkotyków, czyli substancji, które mają wpływ na czynności mózgu. Charakteryzuje się tak zwanym głodem narkotycznym, czyli fizycznym cierpieniem spowodowanym odstawieniem substancji, który prowadzi do zdobycia narkotyku za wszelką cenę.

Środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne (NSP) – są to substancje pochodzenia naturalnego lub syntetycznego działające na ośrodkowy układ nerwowy, inne niż substancje psychotropowe i środki odurzające, stwarzające zagrożenie dla zdrowia lub życia ludzi porównywalne do zagrożeń stwarzanych przez substancję psychotropową lub środek odurzający (np. dopalacze).

Uzależnienia behawioralne – to takie formy zachowań, które są związane z wykonywaniem pewnych czynności, a ich specyfiką jest utrata kontroli nad tymi zachowaniami czy czynnościami. Mówiąc o uzależnieniach behawioralnych mamy na myśli najczęściej: hazard, nadmierne korzystanie z Internetu, gier komputerowych i cyfrowych, mediów społecznościowych, zakupoholizm czy pracoholizm. Poważnym problemem społecznym staje się bardzo wczesna inicjacja internetowa dzieci oraz korzystanie z urządzeń mobilnych przez dzieci. Niestety te negatywne zjawiska dzieją się za zgodą i przyzwoleniem opiekunów/rodziców. Dlatego tak ważna w tym zakresie jest edukacja publiczna poprzez zwrócenie uwagi społeczeństwa na postrzeganie w/w problemu oraz upowszechnianie wiedzy w zakresie uzależnień behawioralnych, głównie poprzez propagowanie kampanii społecznych oraz dystrybuowanie materiałów informacyjno-edukacyjnych.

IV. Analiza statystyczna wybranych problemów społecznych na terenie Gminy Radwanice

Gmina Radwanice - zajmuje 83,97 km² powierzchni i liczy na dzień 31 października 2025 r. 5116 mieszkańców, położona jest w województwie dolnośląskim, w powiecie polkowickim. Usytuowana jest w bliskiej odległości od miast Głogów i Polkowice. W celu zobrazowania sytuacji związanej z udzielaniem różnego rodzaju pomocy mieszkańcom i rodzinom w Gminie Radwanice, uwikłanych w różnego rodzaju dysfunkcje, dokonano diagnozy na podstawie danych z lat 2023-2025. Dane uzyskano z Rewiru Dzielnicowych w Radwanicach, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radwanicach/Centrum Usług Społecznych Roszarnia w Radwanicach, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz działających przy CUS: Zespołu Interdyscyplinarnego, Punktu Konsultacyjnego.

- dane z Rewiru Dzielnicowych w Radwanicach

ROK	Liczba zatrzymanych nietrzeźwych kierowców (pojazdy mechaniczne i rowery)	Liczba zatrzymanych osób nietrzeźwych w celu wytrzeźwienia w pomieszczeniach policyjnych	Liczba osób nietrzeźwych-nieletnich odwiezionych do domów rodzinnych	Liczba nałożonych mandatów za spożywanie alkoholu w miejscach publicznych oraz na obszarze sklepów prowadzących działalność na terenie gminy Radwanice
2024-	55	7	0	11
2025	51	5	0	13

- dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Radwanicach/Centrum Usług Społecznych w Radwanicach

ROK	2023	2024	2025
Liczba rodzin ogółem	76	48	48
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	14	4	3
Alkoholizm-liczba rodzin/liczba osób	9	5	3
Narkomania	5	0	0

- dane Zespołu Interdyscyplinarnego w Radwanicach ds. przeciwdziałania przemocy domowej

ROK	2023	2024	2025
Liczba prowadzonych Niebieskich kart	15	15	13
Liczba rodzin	13	14	11
W tym Niebieskie karty w rodzinach z problemem alkoholowym	7	6	6
W tym Niebieskie karty w rodzinach z problemem narkomanii	1	2	0

- dane z Punktu Konsultacyjnego w Radwanicach

ROK	2025	
Liczba osób oraz udzielonych porad w poszczególnych kategoriach klientów	Liczba osób 21	Liczba porad 320
Osobom z problemem alkoholowym	18	210
Dorośłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym (w tym współzależnym i DDA)	0	0
Osobom doświadczającym przemocy domowej	0	0
Osobom stosującym przemoc domową	9	40
Osobom uzależnionym od narkotyków	5	50
Osobom uzależnionym od Internetu	1	20
Razem liczba konsultacji	175	640

- dane z Poradnictwa Psychologicznego w Radwanicach

ROK	2025	
Liczba osób oraz udzielonych porad w poszczególnych kategoriach klientów	Liczba osób	Liczba porad
Osobom z różnymi problemami	26	66
Osobom z problemem alkoholowym	6	16

Dzieciom	3	3
Osobom z problemem narkotykowym	7	22
Osobom stosującym przemoc	4	14
Osobom doznającym przemocy	5	11

- dane z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radwanicach

Rok	Ilość założonych spraw związanych z nadużywaniem alkoholu	Ilość spraw umorzonych	Łączna liczba prowadzonych spraw	Ilość wniosków skierowanych do sądu o zobowiązanie poddania się leczeniu	Ilość wniosków złożonych do GKRPA przez rodzinę	Ilość wniosków złożonych do GKRPA przez pracowników GOPS/CUS
2023	5	0	10	0	2	3
2024	8	3	19	0	3	5
2025	7	5	12	3	2	5

V. Sprzedaż napojów alkoholowych na terenie Gminy Radwanice

W celu ustalenia liczby zezwoleń na sprzedaż alkoholu Rada Gminy Radwanice Uchwałą Nr III/24/24 z dnia 20 czerwca 2024 roku ustaliła maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży:

- do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo -14 zezwoleń A;
- powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) -15 zezwoleń B;
- powyżej 18% zawartości alkoholu -14 zezwoleń C;

W tej samej uchwale ustalono maksymalną liczbę zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży:

- do 4,5% zawartości alkoholu oraz na piwo -5 zezwoleń A;
- powyżej 4,5% do 18% zawartości alkoholu (z wyjątkiem piwa) -5 zezwoleń B;
- powyżej 18% zawartości alkoholu -5 zezwoleń C;

Jednocześnie Uchwałą Nr III/241/24 z dnia 20 czerwca 2024 roku Rada Gminy Radwanice ustaliła zasady usytuowania miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży oraz poza miejscem sprzedaży. Na terenie Gminy Radwanice miejsca te nie mogą być usytuowane bliżej niż 25 metrów od placówek, oświatowych, kultu religijnego i obiektów sportowych. Odległość ta mierzona jest najkrótszą drogą między wejściem głównym do tego budynku lub obiektu, a wejściem do miejsca sprzedaży i podawania napojów alkoholowych. Ponadto wprowadza się odstępstwo od zakazu spożywania napojów alkoholowych w parkach Radwanicach, Buczynie, Jakubowie oraz na targowisku gminnym w Radwanicach podczas wydarzeń gminnych.

Na terenie Gminy Radwanice według stanu na dzień 31 października 2025 roku funkcjonuje 11

punktów sprzedaży alkoholu: 8 sklepów posiadających zezwolenia na sprzedaż alkoholu w tym przeznaczone do spożycia poza miejscem - 6 punktów, przeznaczone do spożycia w miejscu sprzedaży - 2 punkty, z czego 3 punkty posiadające zezwolenia to: 1 lokal gastronomiczny, stacja paliw, winiarnia gdzie spożycie poza miejscem sprzedaży: 2 punkty, spożycie w miejscu sprzedaży: 1 punkt

VI. Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radwanicach działa w oparciu o przepisy ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, w składzie powołanym Zarządzeniem Wójta Gminy Radwanice. Członkami Komisji są przedstawiciele Centrum Usług Społecznych Roszarnia w Radwanicach, Policji, Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Radwanicach i Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Eskulap” w Radwanicach.

Do zadań komisji należy m.in.:

- 1) Prowadzenie procedury zobowiązania do poddania się leczeniu odwykowemu osób zgłaszanych do GKRPA, prowadzenie rozmów motywacyjnych z osobami, w tym także kierowanie na badanie biegłych w przedmiocie uzależnienia oraz sporządzanie do sądu wniosków o skierowanie na leczenie odwykowe.
- 2) Świadczenie poradnictwa i udzielanie informacji w zakresie kierowania na leczenie odwykowe, działalności instytucji i stowarzyszeń udzielających wsparcia w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, współdziałanie z organizacjami i instytucjami w tym zakresie.
- 3) Wydawanie opinii o zgodności lokalizacji punku sprzedaży z zasadami usytuowania na terenie Gminy Radwanice.
- 4) Udział członków komisji w szkoleniach z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przemocy, udział w innych przedsięwzięciach z tego zakresu.
- 5) Opiniowanie projektu gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, przeprowadzanie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

VII. Zasoby instytucjonalne w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii działające na terenie gminy

1) **Dotychczasowy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Radwanicach** zaspokajał niezbędne potrzeby życiowe osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej spowodowanej m.in. problemami uzależnień i współuzależnień, których nie są w stanie pokonać przy pomocy własnych środków i możliwości. Ośrodek poza pomocą materialną świadczy na rzecz w/w osób i rodzin pomoc pozamaterialną w formie pracy socjalnej oraz różnego rodzaju usług. GOPS z dniem 1 lipca 2025 r. przekształcił się w **Centrum Usług Społecznych Roszarnia w Radwanicach** zadania Centrum Usług Społecznych (CUS) obejmują organizowanie i koordynację usług społecznych, w tym opiekuńczych, dla osób

i rodzin potrzebujących wsparcia, a także prowadzenie działań wspierających rozwój wspólnoty lokalnej. CUS zajmuje się także realizacją programów społecznych, opracowywaniem indywidualnych planów usług społecznych (IPUS), prowadzeniem rozeznania potrzeb mieszkańców oraz współpracą z innymi podmiotami w celu tworzenia i koordynacji oferty usługowej. Zakres usług społecznych w Radwanicach: usługi pomocy społecznej/specjalistycznej/opiekuńczej, wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami, rehabilitacja, pobudzanie aktywności obywatelskiej, reintegracja społeczno-zawodowa, wspieranie rodziny.

2) Świetlica Środowiskowa w Radwanicach, placówka świadczyć będzie usługi opiekuńcze dla dzieci, których rodzice nie mogą zapewnić opieki w czasie wolnym od zajęć szkolnych. Świetlica czynna będzie od poniedziałku do piątku w godz. od 14:00 do 18:00. Jej celem jest podejmowanie działań opiekuńczo – wychowawczych dla uczniów Szkoły Podstawowej.

W placówce prowadzone będą zajęcia rozwijające kreatywność dzieci czy warsztaty rozwijające zainteresowania, ale także pomoc w odrabianiu lekcji.

3) Punkt Konsultacyjny w Radwanicach dostępny jest w godzinach popołudniowych w Centrum Usług Społecznych Roszarnia w Radwanicach, aby zwiększyć dostępność dla osób potrzebujących wsparcia specjalisty. Punkt zapewnia pomoc terapeuty ds. uzależnień oraz psychologa. Zadaniem Punktu jest konsultacja, informowanie o możliwości podjęcia leczenia w placówkach leczenia odwykowego oraz motywowanie do leczenia osób uzależnionych jak i udzielanie porad osobom współuzależnionym oraz osobom dotkniętym przemocą domową lub problemami opiekuńczo- wychowawczymi.

4) Zespół Interdyscyplinarny w Radwanicach i grupy diagnostyczno-pomocowe zapewniają pomoc osobom i rodzinom borykającym się z problemem przemocy domowej poprzez podejmowanie działań pomocowych przy współudziale różnych podmiotów takich jak sąd, jednostki oświatowe, jednostki pomocy społecznej, GKRPA, Policja, ochrona zdrowia.

5) Placówka Oświatowa w Radwanicach i Buczynie podejmują działania na rzecz profilaktyki i promocji zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży oraz edukacji rodziców w zakresie uzależnień od substancji psychoaktywnych jak i uzależnień behawioralnych i przemocy rówieśniczej. Świadczą pomoc psychologiczną i obejmują pracą pedagoga dzieci z rodzin uwikłanych w uzależnienie i problemy z nim związane.

6) Komenda Policji w Polkowicach- Rewir Dzielnicowych w Radwanicach podejmuje interwencje w przypadku naruszenia przepisów następujących ustaw: ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

7) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Eskulap” w Radwanicach zajmuje się wczesną interwencją i rozpoznawaniem objawów uzależnień oraz udziela pomocy osobom ze zdiagnozowanym uzależnieniem, m.in. poprzez kierowanie do ośrodków leczenia uzależnień.

8) Dom Kultury w Radwanicach organizuje zajęcia i warsztaty kulturalno-rekreacyjne promujące zdrowy styl życia i alternatywne formy spędzania czasu wolnego.

VIII. Cele Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Radwanice na lata 2026 – 2027

1. Cele operacyjne:

- 1) Ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych spowodowanych spożywaniem oraz nadużywaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych w szczególności przez osoby niepełnoletnie.
- 2) Podnoszenie poziomu wiedzy o szkodliwości i zagrożeniach wynikających ze spożywania/zażywania substancji psychoaktywnych poprzez działalność profilaktyczną.
- 3) Udzielanie pomocy osobom i rodzinom, w których występują zjawiska dysfunkcji związane z nadużywaniem substancji psychoaktywnych oraz przemocą domową.
- 4) Edukacja społeczna w zakresie uzależnień behawioralnych.

2. Cele szczegółowe:

- 1) Prowadzenie działań edukacyjnych w zakresie szkodliwości nadmiernego spożywania alkoholu i zagrożeniach związanych z chorobą alkoholową.
- 2) Promowanie abstynencji i postaw trzeźwościowych, jako stylu życia bez używania alkoholu oraz wspieranie działań ograniczających dostępność do alkoholu.
- 3) Prowadzenie edukacji w zakresie przeciwdziałania przemocy oraz udzielanie pomocy jej ofiarom.
- 4) Wspieranie procesu wychodzenia z uzależnienia od alkoholu oraz prowadzenie działań na rzecz osób będących w stanie nietrzeźwości.
- 5) Wspieranie oddziaływań umożliwiających integrację osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych oraz członków ich rodzin.
- 6) Wspieranie i współfinansowanie dostępu do działań terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób zagrożonych, używających i uzależnionych oraz członków ich rodzin.
- 7) Prowadzenie działań mających na celu motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego.
- 8) Podejmowanie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie uzależnień behawioralnych wśród dzieci, młodzieży i rodziców.

IX. Zadania realizowane w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Radwanice na lata 2026 – 2027 w zakresie uzależnień behawioralnych wśród dzieci, młodzieży i rodziców

Nazwa zadania	Sposób realizacji
Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób	1. Współpraca oraz dofinansowanie organizacji pożytku publicznego oferujących w swoim zakresie pomoc psychologiczną, terapeutyczną, rehabilitacyjną i prawną dla

uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem;	osób uzależnionych, współuzależnionych i doświadczających przemocy. 2. Działalność Punktu Konsultacyjnego świadczącego pomoc m.in. dla osób uzależnionych, współuzależnionych, osób doświadczających przemocy, stosujących przemoc oraz osób doświadczających innych problemów rodzinnych. 3. Wspieranie działalności placówek leczenia uzależnień.
Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową;	1. Przeprowadzanie rozmów motywacyjnych z osobami uzależnionymi i członkami ich rodzin w ramach prowadzonej procedury o zobowiązaniu do leczenia odwykowego oraz w ramach procedury niebieskiej karty. 2. Prowadzenie Punktu Konsultacyjnego, którego zadaniem jest informowanie o możliwości podjęcia leczenia w placówkach leczenia odwykowego oraz motywowanie do leczenia osób uzależnionych jak i udzielanie porad i wsparcia osobom współuzależnionym oraz osobom dotkniętym przemocą domową. 3. Współdziałanie służb społecznych m.in. przez działanie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych.
Prowadzenie profilaktycznej działalności wychowawczej, informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym, w szczególności dla dzieci i młodzieży;	1. Prowadzenie Świetlicy Środowiskowej dla dzieci i młodzieży Szkoły Podstawowej. 2. Uczestnictwo w kampaniach lokalnych oraz o zasięgu krajowym promujących zdrowy, wolny od uzależnień styl życia. 3. Podejmowanie działań na rzecz poprawy wiedzy rodziców o skutkach przedwczesnego spożywania alkoholu oraz eksperymentowania z narkotykami, a także informowania o zjawisku przemocy rówieśniczej i domowej poprzez propagowanie wywiadówek profilaktycznych. 4. Realizowanie w szkołach Gminy Radwanice programów profilaktyczno-dydaktycznych i warsztatów informujących o uzależnieniu i jego skutkach oraz promujących trzeźwość w tym rekomendowanych programów. 5. Dofinansowanie organizacji pożytku publicznego oferujących w swoim zakresie działania na rzecz edukacji młodzieży w kierunku przeciwdziałania uzależnieniom i propagowania zdrowego stylu życia. 6. Podnoszenie kwalifikacji członków GKRPA oraz innych służb społecznych poprzez organizowanie szkoleń i prelekcji. 7. Współpraca w zakresie realizacji projektów profilaktycznych przez młodzież (filmy lub spektakle

	profilaktyczne). 8. Zakup ulotek i innych materiałów lub narzędzi profilaktycznych. 9. Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie uzależnień behawioralnych wśród dzieci, młodzieży i rodziców (programy profilaktyczne, materiały edukacyjno-informacyjne, wywiadówki profilaktyczne). 10. Realizacja na obiektach sportowych zajęć sportowych w celu zminimalizowania problemów uzależnień oraz promowania sportowego, zdrowego i wolnego od uzależnień stylu życia (alternatywny sposób spędzania wolnego czasu przez dzieci, młodzież i osoby dorosłe – finansowanie zajęć sportowych w tym turniejów i zawodów, zakup nagród) oraz uzupełnianie zajęć sportowych o prelekcje na temat profilaktyki przeciwdziałania uzależnieniom. 11. Zakup urządzeń (sportowych, rekreacyjnych) z przeznaczeniem na obiekty sportowe oraz place zabaw w celu upowszechniania kultury i sportu służące ograniczaniu uzależnień (działania zmierzające do podnoszenia jakości działań Nazwa zadania Sposób realizacji profilaktycznych, adresowane głównie dla dzieci i młodzieży, ale także dorosłych).
Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów uzależnień;	1. Współpraca oraz dofinansowanie organizacji pożytku publicznego oferujących w swoim zakresie pomoc psychologiczną dla osób uzależnionych, współuzależnionych i osób doznających przemocy. 2. Współdziałanie z innymi jednostkami i organizowanie działań w celu promocji trzeźwego i wolnego od uzależnień stylu życia. 3. Organizowanie i finansowanie innych zadań służących profilaktyce uzależnień oraz zdrowemu stylowi życia.
Podjęmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 131 i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości oraz przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego;	1. Podjęmowanie w uzasadnionych przypadkach kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych przez członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Podnoszenie poziomu wiedzy o szkodliwości i zagrożeniach wynikających ze spożywania/ zażywania substancji psychoaktywnych.	1. Kształtowanie świadomości zdrowotnej poprzez prowadzenie działań edukacyjnych, informacyjnych i profilaktycznych (szkolenia, prelekcje, warsztaty, programy) w tym kampanii społecznych, adresowanych do różnych grup docelowych (dzieci, młodzież, rodzice, służby społeczne), w związku z problemami uzależnień i przemocy. 2. Upowszechnianie informacji na temat dostępu do placówek leczenia dla osób zagrożonych uzależnieniem lub uzależnionych.
--	--

X. Adresaci programu

Adresatami programu są:

1. Osoby uzależnione od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, osoby pijące szkodliwie.
2. Osoby współuzależnione.
3. Dzieci i młodzież, jako grupa społeczna szczególnie narażona na wszelkiego rodzaju uzależnienia.
4. Przedstawiciele instytucji, placówek oświatowych, a także służb zobowiązanych do udzielania szeroko rozumianej działalności pomocowej w zakresie uzależnień oraz przemocy;
5. Społeczność lokalna – mieszkańcy gminy Radwanice.

XI. Zasady wynagradzania członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz finansowania Programu

Ustala się wynagrodzenie za każdy udział i pracę w posiedzeniu komisji dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radwanicach w wysokości:

- Przewodnicząca Komisji – 230,00 złotych brutto.
- Sekretarz Komisji – 200,00 złotych brutto.
- Członkowie Komisji – 180,00 złotych brutto.

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii są środki finansowe budżetu gminy stanowiące dochody z tytułu wydania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

XII. Monitoring i ewaluacja

Monitorowanie sytuacji występujących zagrożeń w środowisku lokalnym jest podstawą do właściwego rozeznania skali problemu uzależnień w gminie Radwanice, a w konsekwencji do

planowania działań profilaktycznych adekwatnie do potrzeb. Monitorowanie stanu tych problemów będzie odbywało się we współpracy z realizatorami programu. Wyżej wymieniony monitoring będzie przeprowadzony poprzez:

- zbieranie danych szacunkowych, statystycznych, ankietowych, analizę uzyskanych danych,
- wymiana informacji między instytucjami, organizacjami i wszelkimi podmiotami odpowiedzialnymi i realizującymi założenia Programu na terenie gminy Radwanice,
- prowadzenie działań mających na celu ocenę rodzaju i stopnia zagrożenia uzależnieniami, a także monitorujących skuteczność realizowanych programów profilaktycznych,
- gromadzenie i analiza danych na temat problemu alkoholowego w gminie oraz porównywanie ich z danymi krajowymi,
- opracowanie wniosków oraz priorytetów na dalsze lata.

Ewaluacja programu oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia efektywności poszczególnych działań, szczególnie po ich zakończeniu. Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań, głównie w oparciu o analizę założonych wskaźników, ocenianych w miarę potrzeb. Ewaluacja będzie miała ponadto charakter praktyczny - dane będą analizowane, celem dostarczania wniosków i rekomendacji praktycznie użytecznych dla lokalnych władz, jak również dla osób zawodowo, społecznie zajmujących się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii, a także przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Ewaluacja pozwoli również na uściślenie współpracy wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację Programu.

XIII. Podsumowanie

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radwanicach oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2026-2027 jest opracowywany obligatoryjnie na mocy ustawy w wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Program ma na celu zdiagnozowanie problemów związanych z uzależnieniami, określenie celów i zadań zmierzających do zmiany struktury spożywania napojów alkoholowych i zażywania środków psychoaktywnych oraz sposobów ich realizacji. Obejmuje podejmowanie działań profilaktycznych na różnych płaszczyznach i dostosowany jest do specyfiki problemów występujących na terenie Gminy Radwanice.

Załącznik 1
do Gminnego Programu Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2025-2026

Katalog działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i behawioralnych, możliwych do finansowania ze środków przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2025-2026:

1. Programy profilaktyczne służące opóźnieniu inicjacji alkoholowej, adresowane do populacji dzieci wchodzących w okres pierwszych eksperymentów z substancjami psychoaktywnymi.
2. Programy pomocowe dla osób uzależnionych, eksperymentujących, współuzależnionych (w tym rodzin) oraz dla Dorosłych Dzieci Alkoholików, w tym: programy terapeutyczne, post rehabilitacyjne, pomoc psychologiczna, pomoc prawna.
3. Działalność punktu konsultacyjnego i grup wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz rodzin z problemem przemocy.
4. Czynności w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym: procedura „Niebieskie Karty”, programu z zakresu pomocy psychospołecznej i prawnej, ochrony przed przemocą w rodzinie, programy korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy, działalność specjalistycznych miejsc pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie i zespołu interdyscyplinarnego.
5. Prowadzenie procedury zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego.
6. Programy profilaktyczne i socjoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży oraz programy interwencyjno- profilaktyczne dla młodocianych osób z problemem alkoholowym.
7. Programy zakresu profilaktyki uzależnień, pomocy psychospołecznej i prawnej, ochrony przed przemocą, w tym uwzględniające ochronę zdrowia psychicznego.
8. Działania profilaktyczne realizowane w placówkach oświatowych.
9. Funkcjonowanie świetlic realizujących program profilaktyczny dla dzieci i młodzieży.
10. Organizacja zajęć i programów socjoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem alkoholowym, osób niepełnosprawnych, osób z podwójną diagnozą.
11. Działalność młodzieżowych liderów promocji zdrowia i profilaktyki uzależnień.
12. Organizacja wypoczynku letniego dzieci i młodzieży, podczas którego realizowane są programy z zakresu profilaktyki uzależnień, problematyki przemocy oraz obozów terapeutycznych dla osób uzależnionych i ich rodzin.
13. Organizacja wypoczynku z elementami rehabilitacji i profilaktyki uzależnień dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej z rodzin dotkniętych ubóstwem i problemem uzależnień.
14. Organizacja pikników, festynów, imprez profilaktycznych promujących zdrowy tryb życia.
15. Organizacja imprez sportowo-rekreacyjnych z elementami profilaktyki uzależnień dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

16. Wdrażanie metody wczesnej diagnozy, krótkiej interwencji zagrożeń zdrowotnych, wynikających ze spożywania alkoholu, w tym Alkoholowego zespołu płodowego.
17. Działania profilaktyczne, na rzecz młodych kobiet, dotyczące ryzyka szkód zdrowotnych, w tym działania edukacyjne promujące abstynencję w ciąży oraz programy na rzecz dzieci z Alkoholowym zespołem płodowym, ich rodziców i opiekunów.
18. Działania edukacyjno-profilaktyczne adresowane do rodziców, mające na celu zaangażowanie ich w oddziaływania profilaktyczne wobec dzieci oraz rozwijanie umiejętności wychowawczych.
19. Działalność edukacyjno-informacyjna, skierowana do całej społeczności, na temat szkodliwości używek oraz dostępnych form i miejsc pomocy, w tym między innymi udział w kampaniach społecznych, profilaktycznych, promowanie działań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radwanicach.
20. Zadania związane z przeciwdziałaniem nietrzeźwości kierowców, w tym organizacja kampanii edukacyjnych.
21. Szkolenia i kursy specjalistyczne, superwizje podnoszące kwalifikacje pracowników w pracy z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi, ofiarami i sprawcami przemocy w rodzinie.
22. Superwizje dla pracowników placówek udzielających pomocy psychologicznej i dzieciom i młodzieży z rodzin z problemem alkoholowym.
23. Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.
24. Współpraca z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
25. Szkolenia dla sprzedawców i właścicieli punktów sprzedaży napojów alkoholowych.
26. Szkolenia i kursy dla osób zaangażowanych w realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Behawioralnych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.
27. Badania, diagnozy i ekspertyzy dotyczące stanu zdrowia i lokalnych problemów społecznych.
28. Zadania pomocowe na rzecz osób bezdomnych oraz rodzin z problemem uzależnień dotkniętych ubóstwem.
29. Kontrola lokalnego handlu napojami alkoholowymi, zwłaszcza w kontekście przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu nieletnim oraz podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
30. Zwiększanie kompetencji Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i jej zespołów merytorycznych poprzez uczestnictwo w szkoleniach, konferencjach, seminariach.
31. Zakup wyposażenia, niezbędnego do realizacji programów profilaktycznych.
32. Zakup materiałów edukacyjno-informacyjnych z zakresu problematyki uzależnień i przemocy, w tym nagród za działalność profilaktyczną mieszkańców gminy, prasy, książek, broszur, ulotek, informatorów, akcesoriów do promowania profilaktyki.

33. Zakup sprzętu komputerowego i materiałów biurowych, niezbędnych do obsługi Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radwanicach.
34. Zakup sprzętu sportowego, audiowizualnego i wyposażenia do świetlic wiejskich, miejsc rekreacji i wypoczynku oraz obiektów sportowych służących do przeciwdziałania uzależnieniom i kultywowania zdrowego stylu życia bez nałogów.
35. Rozpowszechnianie informacji na temat instytucji w tym Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Radwanicach, do których może zgłosić się osoba uzależniona od alkoholu, narkotyków czy uzależnień behawioralnych hazardu, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

Załącznik nr 2
do Gminnego Programu Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2025-2026

Katalog działań z zakresu przeciwdziałania narkomanii, możliwych do finansowania ze środków przeznaczonych na realizację Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2025-2026:

1. Programy profilaktyczne dla dzieci i młodzieży (profilaktyka uniwersalna i selektywna) oraz szkolenia dla nauczycieli, wychowawców, pedagogów, w szczególności zalecane w ramach Systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.
2. Edukacja dzieci i młodzieży na temat zagrożeń związanych z używaniem narkotyków, dopalaczy i innych substancji uzależniających oraz odpowiedzialności karnej w tym zakresie.
3. Wspieranie funkcjonowania świetlic prowadzących programy profilaktyczne.
4. Kształcenie młodzieżowych liderów promocji zdrowia i profilaktyki uzależnień w celu prowadzenia edukacji rówieśniczej.
5. Organizacja wypoczynku letniego dzieci i młodzieży, połączonego z realizacją programów profilaktyki uzależnień i przemocy.
6. Organizacja obozów terapeutycznych dla osób uzależnionych i ich rodzin.
7. Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, połączonego z promocją zdrowego stylu życia, w tym prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, sportowych i rekreacyjnych z elementami profilaktyki uzależnień i przemocy.
8. Konsultacje i poradnictwo dla młodzieży eksperymentującej z narkotykami oraz zagrożonej uzależnieniem.
9. Edukacja rodziców w kierunku nabywania konkretnych umiejętności opiekuńczych i wychowawczych.
10. Organizacja lokalnych akcji i kampanii profilaktycznych.
11. Pomoc indywidualna i grupowa dla osób uzależnionych.
12. Poradnictwo, tworzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych oraz współuzależnionych.
13. Poradnictwo, tworzenie grup wsparcia dla rodziców dzieci uzależnionych bądź zagrożonych uzależnieniem.
14. Realizacja programów profilaktycznych obejmujących problematykę HIV/AIDS.
15. Organizacja szkoleń, konferencji, seminariów, służących do podnoszenia kompetencji zawodowych osób zaangażowanych w działania wychowawcze, profilaktyczne oraz terapeutyczne.
16. Monitorowanie zachowań ryzykownych i szkodliwych dla zdrowia dzieci i młodzieży oraz postaw społeczności lokalnej wobec problemu narkomanii.